

Streszczenie

Rodzina jest pierwszym i podstawowym systemem, z którego wyrasta jednostka. To, co zostaje jej przekazane, w formie słownej lub na podstawie wzorców zachowania, może oddziaływać na kształt jej funkcjonowania w dalszych etapach rozwoju. Okres wczesnej dorosłości to czas, kiedy młode kobiety zaczynają osiągać coraz wyższy stopień niezależności od rodziny oraz stawiać przed sobą różnorodne cele. Aby podejmować skuteczne działania w służbie ich realizacji, jednostce niezbędne są zasoby, z których kluczowe wydają się te, związane z nią samą i pewnymi jej cechami – zasoby osobiste.

W niniejszej pracy postanowiono zbadać, czy istnieje związek między przekazami rodzinnymi a poziomem zasobów osobistych związanych z realizacją celów u kobiet w okresie wczesnej dorosłości. Pochylnono się nad optymizmem, nadzieją i prężnością psychiczną, dokonując ich wyboru na bazie teorii zachowania zasobów Hobfolla, koncepcji kapitału psychologicznego Luthansa oraz wyników badań wskazujących na ich powiązanie z realizacją celów. Podjęte badanie miało charakter jakościowo-ilościowy i uczestniczyło w nim 30 kobiet w przedziale wiekowym między 22 a 28 rokiem życia – w okresie wczesnej dorosłości według Levinsona. Składało się z dwóch części – wywiadu, mającego na celu wyodrębnienie treści przekazów, jakie otrzymały badane oraz wypełnienia przez nie trzech kwestionariuszy, które miały wskazać na poziom badanych zasobów – Testu Orientacji Życiowej (LOT-R), Kwestionariusza Nadziei na Sukces (KNS) oraz Skali Prężności Psychiczej (SPP-25).

Uzyskane wyniki wskazują na istnienie związku między przekazami rodzinnymi a zasobami osobistymi w kontekście realizacji celów u badanych kobiet. Przekaz wzorców optymizmu wydaje się być najbardziej widoczny, pozostałe związki są bardziej złożone, jednak pojawiają się tendencje wskazujące na podobieństwo tego, co badane otrzymały od rodziny generacyjnej do tego, co posiadają. Czynniki, które mogą odgrywać rolę w modyfikacji tych oddziaływań, wydają się być m.in. zależność pojawiających się wzorców zasobów od oceny trudności czy ważności podejmowanego celu, ich niespójność między rodzicami czy sposób interpretacji przekazów przez kobiety. Jako ważne elementy, które mogą sprzyjać zasobom osobistym w kwestii realizacji celów, wyróżniono brak odczuwania presji ze strony rodziny oraz jej akceptację niezależnych wyborów badanych. Temat ukrytych lojalności w rodzinie, o których pisał Boszormenyi-Nagy, wydaje się zatem odgrywać tu istotną rolę.

Abstract

The family is the first and fundamental system in which the individual grows up. What is transmitted to her, verbally or on the basis of behavioral patterns, may affect the form of her functioning in the later stages of development. In the early adulthood young women start to reach an increasing degree of independence from their families and set various goals. In order to undertake effective actions in the service of their achievement, an individual requires resources, of which especially valid seem to be those related to herself and some of her characteristics – personal resources.

The aim of this study is to examine whether there is a relationship between family transmissions and the level of personal resources related to achieving goals among women in early adulthood. Optimism, hope and resilience were chosen to analyze on the basis of Hobfoll conservation of resources theory, Luthans psychological capital concept and results of research indicating their connection with goal pursuit. The study was qualitatively quantitative and 30 women aged 22 to 28 – in the early adulthood according to Levinson – participated in it. It consisted of two parts – an interview that was aimed at pointing out the family transmissions received by the respondents, and filling out three questionnaires that indicated the level of the examined resources – the Life Orientation Test-Revised (LOT-R), the Hope for Success Questionnaire (KNS) and the Resilience Measurement Scale (SPP-25).

The findings show that the connections between family transmissions and personal resources related to achieving goals among women exist. The optimism patterns' transmission seems to be the most noticeable, the remaining relationships are more complex, however, there are tendencies indicating the similarity of what the respondents received from the generational family to what they have. Factors that may play a role in the modification of these interactions seem to be, above all, the dependence of resources patterns on appraisal of the difficulty or importance of undertaken goal, the inconsistency of these patterns between parents, or the interpretation of received transmissions by women. The lack of pressure from the family members and their acceptance of respondents' independent choices are indicated as important elements that may support personal resources in terms of achieving goals. The issue of hidden loyalties in the family, introduced by Boszormenyi-Nagy, seems to play a valid role in this topic.

Wstęp

Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem, w jakim rozwija się jednostka. Sposób jej funkcjonowania, relacje między bliskimi, tworzone reguły zachowania, kierowane do siebie nawzajem komunikaty oraz wiele innych czynników może mieć silny związek z tym, jak będzie wyglądać rozwój jednostki – z jednej strony może bowiem być wsparciem w przechodzeniu przez jego kolejne etapy, z drugiej – stanowić pewne utrudnienie w obliczu nowych zadań rozwojowych. Na znaczną rolę rodziny w życiu jednostki wskazuje podejście systemowe, traktujące ją jako pewien twór o charakterystycznych cechach, gdzie kluczową rolę odgrywają wzajemne oddziaływania. W zależności od przyjmowanego modelu, różni badacze kładą nacisk na inne właściwości tego systemu. Zagadnieniem, które wydaje się być bardzo ciekawe, silnie związane z funkcjonowaniem jednostki w biegu jej życia oraz nadal nie w pełni zbadanym, jest dziedzictwo i przekazy rodzinne.

Ich rola może pozostawać znacząca nie tylko w sytuacji bezpośredniego kontaktu z rodziną, ale nawet po osiągnięciu pewnej niezależności przez jednostkę, pośrednio oddziałując na jej funkcjonowanie poprzez wpojone zasady czy wzorce zachowań. Okres wczesnej dorosłości zdaje się być tym czasem w życiu człowieka, kiedy to związek z rodziną generacyjną może ulegać przekształceniom. W obecnych czasach, proces przejścia do pełnej samodzielności może się przedłużać i wyglądać różnie w zależności od jednostki. Z jednej strony, część osób może nadal mieszkać z rodzicami, być od nich zależnych finansowo, kontynuując naukę na studiach, z drugiej pojawia się realizacja zadań rozwojowych tego okresu związanych z rozpoczynaniem aktywności zawodowej, wchodzeniem w związek małżeński czy zakładaniem rodziny. Wydaje się jednak, że jest to też czas, w którym jednostka może decydować o kształcie swojego życia, nie tylko podejmując realizację tych zadań, ale także wyznaczając sobie różne cele, plany, przedsięwzięcia. Mogą one dotyczyć różnych dziedzin, wynikać z pasji czy zainteresowań, wiązać się ze stylem życia, kształceniem swoich zdolności, czy też korespondować z zadaniami tego okresu i koncentrować się na celach rodzinnych czy związanych z pracą.

Wyznaczanie sobie celów, ich realizacja i skuteczność w osiągnięciu założonych efektów może być natomiast wynikiem wielu czynników. Jednym z nich wydają się być pewne właściwości jednostki, pozwalające na przyjmowanie bardziej zdeterminowanej postawy w procesie dążenia do celu, wykazywanie się siłą woli niezależnie od okoliczności czy przekonanie co do powodzenia własnego działania. Można je określić mianem zasobów

osobistych, których przykładem mogą być: optymizm, wyższa samoocena, poczucie własnej skuteczności, nadzieja czy resilience. Wydaje się, że poziom tych zasobów u jednostki może wiązać się z jej szansą na powodzenie w danym działaniu. Nie jest to jednak jedyny ani wystarczający element tego procesu.

Warto zatem powrócić do tematu rodziny generacyjnej, która i tutaj zdaje się odgrywać rolę. Potomstwo wchodzące w świat dorosłości zostaje bogato wyposażone przez swoich krewnych we wcześniejszych latach życia – w pewne oczekiwania co do podejmowanych działań, przekazy wzorców zachowań pojawiające się u rodziców, werbalne komunikaty, tworzące pogląd na otaczającą rzeczywistość i poczucie solidarności czy lojalności wobec bliskich. Nawet jeśli fizycznie pojawi się oddzielenie od rodziny, otrzymany bagaż jest niesiony dalej. Ukazano już wpływ dziedzictwa rodzinnego na podejmowanie zadań rozwojowych czy uaktywnianie się pewnych wzorców zachowań w obliczu kryzysu, dlatego rodzi się pytanie, czy pojawiająca się kwestia realizacji celów oraz zasobów osobistych, które mogą jej sprzyjać, również może być związana z tymi oddziaływaniami. Temu zagadnieniu postanowiono przyjrzeć się w niniejszej pracy – dokonać charakterystyki otrzymywanych przekazów od rodzin generacyjnych i ocenić ich związek z zasobami osobistymi dotyczącymi realizacji celów w okresie wczesnej dorosłości. Wydaje się to o tyle ważne, że wykorzystywanie własnego potencjału, realizacja planów i dążenie do samospełnienia mogą wiązać się z dobrostanem jednostki, jej poczuciem własnej wartości czy poczuciem sensu. Jeśli zatem istnieje szansa, że rodzinne oddziaływania mogą mieć tu znaczenie, warto podjąć próbę ich wykrycia.

Przeprowadzone badanie będzie opierać się na założeniach przedstawionych w części teoretycznej tej pracy, związanych kolejno z: podejściem systemowym, modelem międzypokoleniowym oraz przekazami rodzinnymi, okresem wczesnej dorosłości, tematem celów i ich realizacji oraz zasobami osobistymi. Wskazane obszary tematyczne zostaną omówione w oparciu o literaturę i badania, ze wskazaniem na teorie takie jak: ogólna teoria systemów Bertalanffy'ego, teoria systemów rodzinnych Bowena, podejście kontekstualne Boszormenyi-Nagy'ego, ujęcie wczesnej dorosłości według Levinsona czy teoria zachowania zasobów Hobfolla.

Następnie, w części empirycznej, przedstawione zostaną wyniki jakościowo-ilościowych badań, przeprowadzonych w oparciu o te założenia i uzyskane na podstawie wywiadów oraz wypełnionych przez osoby badane kwestionariuszy. Kolejnym krokiem będzie podjęcie próby ich interpretacji i wyciągnięcia wniosków co do związku przekazów rodzinnych z zasobami osobistymi u kobiet w okresie wczesnej dorosłości w kontekście realizacji celów.

Osoby chętne do przeczytania całej pracy zapraszam do kontaktu mailowego:
ola.zoraw14@gmail.com lub przez Facebook: <https://www.facebook.com/ola.zoraw.5/> .